

ÖZNEL İYİ OLUŞ - SALDIRGANLIK İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI: BATMAN AMBULANS SERVİSİ

A FIELD STUDY ON THE RELATIONSHIP BETWEEN SUBJECTIVE WELLBEING - AGGRESSION: BATMAN AMBULANCE SERVICE

ПРОВЕДЕНИЕ ИССЛЕДОВАНИИ ОТНОШЕНИИ МЕЖДУ АГРЕССИВНЫМИ И СУБЪЕКТИВНО БЛАГОПОЛУЧНЫХ СОТРУДНИКОВ БАТМАНЬ ПЕРСОНАЛ СКОРОЙ ПОМОЩИ

Cemal ÖZTÜRK*
Dilan KARAKUŞ**

ÖZ

Yönetimlerin ana unsurlarından olan İnsan Kaynakları örgütte olmazsa olmazlardır. Verimlilik, etkililik, motivasyon ve performans değerlendirmelerinde öznel iyi oluş ve saldırganlık önemli göstergelerdir, insan kaynakları yönetiminde başarıyı da beraberinde getirecek olan bu göstergeler ortaya konup üzerinde gerekli değerlendirmelerin yapılması son derece önem arz etmektedir. Bazı işlerde çalışanlar çalışmalarını sırasında diğerlerine göre daha fazla stres yaşayabilmektedir, ambulans servisi görevlileri de bunlardandır. Hayattan doyum alma olan öznel iyi oluş ile genellikle bir öfke patlaması sonucu ortaya çıkıp bir başkasına zarar verme amacı taşıyan saldırganlık tutumlarının birbiri ile ters yönden sıkı ilişki içinde olmaları değerlendirilmektedir. Bu araştırmanın amacı Öznel İyi Oluş Ve Saldırganlık Tutum Düzeyi arasındaki muhtemel olumsuz ilişkiyi Batman İl Ambulans Servisinde incelemek ve bahse konu ilişki ve bağlantıyı bu servis çalışanları özelinde genel olarak da kamuda ortaya koymaktır. Amaca yönelik olarak literatür taraması ile birlikte nicel bilimsel araştırma yöntemi olarak tarama ve veri toplama aracı olarak da anket tekniği ile veriler toplanmıştır. Batman 112 acil sağlık hizmetlerinde görev yapan personele 2020 yılında uygulanmıştır. Bu bağlamda Araştırma ve yayın etiğine uyulmuş, Bitlis Eren Üniversitesi Etik İlkeleri ve Etik Kurulundan 9/3/2020 tarih ve 2020/02-III sayılı Kurul kararı alınmıştır. Araştırmada katılımcılar arasında her bir demografik özellik ve bu özelliklerin her bir alt grupları için saldırganlık tutum düzeyi düşük ve öznel iyi oluş ise yüksek bulunmuştur. **Anahtar Kelimeler:** Kamu Yönetimi, İnsan Kaynakları Yönetimi, Öznel İyi Oluş, Saldırganlık, Batman İl Ambulans Servisi.

* ORCID: [0000-0003-3607-1356](https://orcid.org/0000-0003-3607-1356), Doç. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, cozturk@beu.edu.tr

** ORCID: [0000-0002-4934-9364](https://orcid.org/0000-0002-4934-9364), Yüksek Lisans Öğrencisi, Bitlis Eren Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, dilankarakus2172@gmail.com

ABSTRACT

Human Resources, one of the main elements of the management, is an indispensable part of the organization. Subjective well-being and aggression are important indicators in evaluating efficiency, effectiveness, motivation and performance, it is extremely important to put forward these indicators that will bring success in human resources amangement and to make the necessary evaluations on them. Employees in some jobs may experience more stress than others during their work, including ambulance service staff. It is evaluated that subjective well-being, which is life satisfaction, and aggressive attitudes that usually emerge as a result of an explosion of anger and aim to harm another person will be in opposite relationship with each other. The aim of this research is to examine the possible negative relationship between Subjective Well-being and Aggression Level in Batman Provincial Ambulance Service and to reveal the mentioned relationship and connection in private the service employees and in general in the public. For the purpose, data were collected with the literature review, as a quantitative scientific research Method, and the survey technique as a data collection tool. It is applied to the personnel working at Batman 112 emergency health services in 2020. In this context, research and Publication ethics were complied with, and the decision of the Ethical Principles and Ethics Committee of Bitlis Eren University dated 9/3/2020 and numbered 2020/02-III was taken. In the study, the aggression attitude level was found to be low and subjective well-being was found to be high for each demographic feature and each subgroup of these characteristics.

Keywords: Public Administration, Human Resources Management, Subjective well-being, Aggression, Batman Provincial Ambulance Service.

АННОТАЦИЯ

Человеческие ресурсы, один из основных элементов управления, является неотъемлемой частью организации. Субъективное благополучие и агрессия являются важными индикаторами в оценке эффективности, результативности, мотивации и производительности, и чрезвычайно важно выдвинуть эти индикаторы, которые принесут успех в управлении человеческими ресурсами, и сделать необходимые оценки на их основе. Сотрудники на одних должностях могут испытывать больший стресс во время работы, чем на других, в том числе сотрудники службы скорой помощи. Считается, что субъективное благополучие, то есть удовлетворение жизнью, и агрессивное отношение, которое обычно возникает в результате взрыва гнева и направлено на причинение вреда другому человеку, будут находиться в тесной взаимосвязи друг с другом. Цель этого исследования - изучить возможную отрицательную взаимосвязь между субъективным благополучием и уровнем агрессии в службе скорой помощи провинции Batman и выявить упомянутые отношения и связи в обществе в целом для этих сотрудников службы. С этой целью данные были собраны с обзором литературы как методом количественного научного исследования и методом опроса как инструментом сбора данных. «Batman 112» был применен к персоналу, работающему в службах неотложной медицинской помощи в 2020 году. В этом контексте соблюдалась этика исследований и публикаций, и было принято решение Комитета по этическим принципам и этике Университета Битлис Эрен от 03.09.2020 под номером 2020/02-III. В ходе исследования было обнаружено, что уровень агрессивного отношения был низким, а субъективное благополучие было высоким для каждой демографической характеристики и каждой подгруппы этих характеристик среди участников.

Ключевые слова: Государственное управление, Управление людскими ресурсами, субъективное благополучие, агрессия, Батмань провинциальная скорая помощь

1. Giriş

Öznel iyi oluş (mutluluk) pozitif psikolojide önem verilen bir konudur. Bu konu ile ilgili çalışmalarda araştırmacılar mutluluk nedir, neden bazı insanlar daha mutludur gibi konularda yoğunlaşmaktadır. Araştırmacılar mutluluğa etki eden belirleyicilerin neler olduğuna dair çalışmalar yapmaktadır. Öznel İyi Oluş kişinin hayatıyla ilgili olaylara vermiş olduğu duygusal tepkilerin sonucu olarak görülmektedir. Buna göre öznel iyi oluş yaşamdan doyum alma ve olumlu duyguların olumsuz duygulara göre daha ön planda olma şeklindedir (Diener, 1984: 545; Myers ve Diener, 1995: 542-575). Bu çalışmalarda görülen kişilerin hayatlarını daha olumlu hale getiren etmenlerin bulunmasıdır. Kişilerin olumsuz hayat şartları karşısında daha dayanıklı hale getirilmeleri bu etmenlere bağlıdır (Mcknight vd, 2002: 677-687).

Saldırganlık, insanlık tarihinde süregelen pek çok sorunun ve çatışmanın nedeni ya da sonucu olarak ortaya çıkan olumsuz bir davranış biçimidir (Özen vd, 2004: 144-149). Saldırganlık, sözlü ya da fiziksel güç kullanarak, birine veya bir şeye yönelik öfke, kin veya düşmanlık benzeri duyguların motor karşılığı olarak ortaya çıkmaktadır (Başoğlu, 1998: 61). Genellikle bir öfke patlaması sonucu ortaya çıkmakta ve bir başkasının hayatına zarar verme amacı taşımaktadır.

İnsanları bireysel olarak zora sokan ve toplum düzenini aksatan tutumlardan biri de öfkedir. Öfke durumuyla nasıl baş edilebileceğinin bilinmemesi de sosyal hayatı sekteye uğratar. Çağımızda kişilerin olaylar karşısında sakin durabilmeleri önemli bir durum haline gelmiş olup nerdeyse her gün olumsuz şiddet olayları ile karşılaşmaktadır. Bu haberler içerik olarak ekonomik, sosyal veya kişisel olabilmektedir (Şahin, 2005: 1-22).

Öfke durumu ile ilgili ilk bilimsel çalışmalar Novaco tarafından yapılmıştır. Bu çalışmalara göre öfke kavramı, belli bir müddet psikolojide sorun olarak görülmemiş ve araştırmacılar tarafından göz ardı edilmiştir. Öfke kavramının saldırganlığın bir parçası olarak görülmesi öfkenin göz ardı edilmesine sebep olmuştur. Saldırganlık araştırmacılar tarafından gözlenebildiği kadarıyla değerlendirilirken, öfke daha çok bireysel özellikler taşıdığı için tam olarak tanımlanamamıştır. Bu durum araştırmacıların öfke durumunu gözden kaçırmasının en önemli sebebi olmaktadır (Özmen, 2006: 39-56).

Bir başka görüşe göre öfke kavramı, saldırganlık gibi olumsuz değildir. Aksine sağlıklı ve enerji veren bir duygudur. Öfkenin oluşmasını hem iç hem de dış etkenler belirler. Öfke kişisel sorunlardan kaynaklandığı gibi belli kişi veya olaylara karşı da gelişebilir. Birçok kişi öfke yüzünden sosyal hayatında problem yaşadığı için ve yetiştiği kültürün etkisiyle de öfkelenmekten korkar ve öfkesini bastırır. Bu görüşe göre öfkenin bastırılması kişinin zararına olup kişiyi kendisine ve çevresine zarar vermeye sevk etmektedir (Bilgin, 2000: 58).

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Öznel İyi Oluş

Öznel İyi Oluş - Saldırganlık İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması: Batman...

Antik çağdan beri mutluluğun ne anlama geldiği ve kişilerin nasıl mutlu olduğu konuları dikkat çeken konular olmuştur. Ekonomiler, politikalar ve inançlar bile mutluluğun formüllerini sunma gibi bir çaba içerisine girmektedir (Strack vd, 1991: 1). Bunun yanında psikoloji ise ilginç bir şekilde mutluluğa kıyasla olumsuz duygularla daha çok uğraşmıştır (Diener, 1984: 564).

Öznel iyi oluş kişinin kendi hayatına ait olan konularda gösterdiği duygusal tepkilerin bir sonucudur ve olumlu duyguların olumsuz duygulardan daha sık yaşandığı yaşamdan yüksek doyum alma şeklindedir. Birey kendi yaşamına ilişkin haz veren duyguları daha çok yaşıyorsa bu öznel iyi oluşunun yüksek olduğunu göstermektedir. Öznel iyi oluş bireyin kendi yaşamını ve duygularını öznel olarak değerlendirmesidir (Myers ve Deiner, 1995: 10 vd).

Öznel iyi oluş mutluluğun psikolojideki karşılığıdır (Eryılmaz, 2010: 81-88). Psikoloji alanında çalışmalarda bulunan bilim adamı Seligman öznel iyi oluş alanında çalışmalar yapmış ve pozitif psikolojiye dikkat çekmiştir. Seligman'a göre psikoloji sadece zayıflık ve güçsüzlükle değerlendirilmemelidir. Güçlülük ve erdem de büyük önem taşımaktadır. Sorunun giderilmesi tedavi edildiği anlamına gelmez kişinin tam bir mutluluk hali içerisinde olması gerekmektedir. Seligman'ın bu görüşü birçok araştırmacı tarafından desteklenmektedir (Compton, 2001: 495).

Kişilerin öznel iyi oluşlarını etkileyen faktörlerin başında kişilik özellikleri gelmektedir. Etrafımızdaki insanlara baktığımızda bazıları olaylara karşı duygusal tepkiler verirken bazıları daha akılcı tepkiler vermektedir. Bazı bireyler yeni görüşlere açıkken bazıları kapalıdır. Bazı bireyler daha uyumlu ve nazik davranırken bazıları bunların tam tersidir. Tüm bunlar bireyleri birbirinden ayıran yapı ise kişilik özellikleridir (McCrae ve Costa, 2003). İnsan düşünebilen akıllı bir varlıktır ve aklını kullanarak mutlu olabilir (Gökberk, 1985: 46).

Çalışmalarının büyük bir bölümünü “iyi hayat”ın ne olduğunu öğrenmek amacıyla yapan Aristoteles'e göre gerçek mutluluk başkalarından takdir görmek değil kendisi için en iyi olan hayatı yaşamaktır. Aristoteles mutluluk için erdemin şart olduğunu dile getirmiştir. Aristoteles'e göre kişiyi mutluluğa götüren şey erdemdir. Bunun için insanın beden ve ruhen yeterli olması ve mutluluğu istiyor olması gerekmektedir (Timuçin, 1992: 32).

Öznel İyi Oluşu Etkileyen Değişkenlere baktığımızda cinsiyet, yaş ve sosyal ilişkiyi görmekteyiz. Kadınların haz veren ve vermeyen duyguları erkeklerden daha yoğun yaşadığı görülmüş olup depresyon puanları erkeklere oranla daha yüksektir (Diener, 1984: 546). Yapılan çalışmalarda yaş değişkeninin mutluluk üzerinde önemli bir etki yaratmadığı görülmüştür. Ama yaş değişkeninin etkisi olmadığı halde duygular yaşla beraber değişkenlik göstermektedir (Yetim, 2001:54). İnsanın sosyal bir varlık olması bazı duygusal ihtiyaçları giderebilmesi için ilişki kurmasını gerektirmektedir. En önemli mutluluk sebeplerinin arasında kişilerin aile ve arkadaşlarıyla kurduğu sosyal ilişkiler yer almaktadır (Diener ve Seligman, 2002: 81-84).

2.2. Saldırganlık

Saldırganlık, nispeten küçük eylemlerden çeşitli biçimler alabilen bir olgudur (itme gibi) ama bazen de daha ciddi eylemlerle (vurma, tekmeleme veya yumruklama gibi) şiddetli eylemlere (bıçaklama, ateş etme veya öldürme gibi) dönüşebilir. Birçok psikolojik yapıda olduğu gibi, genel halkın saldırganlık ve şiddet kavramları ile bilim adamları tarafından kullanılan tanımlar birbirinden farklıdır. Tıbbi rahatsızlıklar ve tedaviler bazen agresif olarak da tanımlanmaktadır (örneğin, agresif bir tümör, agresif kemoterapi). Ancak bu örneklerin hiçbiri saldırganlık veya şiddetin sosyal-psikolojik tanımlarını karşılamamaktadır (Anderson ve Bushman, 2001: 5).

Sosyal psikologlar saldırganlığı bir başkasına zarar verme amacı olarak tanımlamaktadır. Niyet algısı içerdiğinden bir bakışa göre saldırganlığa benzeyen şey, başka bir bakış açısıyla böyle görünmeyebilir. Aynı zararlı davranış amacına göre agresif olabilir veya olmayabilir. Bu tanımın normalde yapılabilecek bazı davranışları dışladığı görülmektedir. Örneğin yanlışlıkla bir futbolcu başka bir futbolcunun koluna zarar verebilir veya bir sürücü bir yayaya çarpabilir. Ama bu iki davranış saldırganlık olarak nitelendirilemez çünkü zarar verme amacı güdülmemektedir (Baron ve Richardson, 1994: 83).

Saldırganlığın tanımı birçok araştırmacı tarafından farklı yapılmaktadır. Bu durumun en temel nedeni davranışların toplum yapısına ve kültürüne göre farklı anlamlar taşımasıdır. Saldırganlığın nedenleri de birçok araştırmacı tarafından farklı biçimlerde değerlendirilmektedir. Böylelikle saldırganlık konusu sürekli tartışılan bir konu olmuştur. Saldırganlık kavramının yaşamın her alanını olumsuz etkilemesi ve yıkıcı durumlara sebebiyet vermesi bu konudaki çalışmalarını sürekli kılmaktadır. Herhangi bir davranışın saldırganlık kabul edilmesi için fiziksel veya psikolojik bir olumsuzluğa sebebiyet vermesi ve temelinde bireye zarar verme amacı gütmesi gerekmektedir (Erdoğan, 2010: 838).

Saldırganlığın tanımlarına bakınca; Duygusal Tanımlarda, öfke veya kızgınlık sonucu ortaya çıkan her türlü davranış saldırganlık olarak nitelendirilir. Gündüsel Tanımlarda, davranışın ne niyetle yapıldığı saldırgan olup olmadığını belirler. Bu durumda davranış bir başkasına zarar verme maksatlı yapılmışsa saldırgan bir davranıştır. Davranışsal Tanımlarda ise davranışın sonucu önemlidir. Yani maksat ne olursa olsun sonucunda birine zarar veriyorsa bu tutum saldırgan bir tutum olarak kabul edilir.

Saldırganlığa Etki Eden Faktörler başka faktörler yanında a) sıcaklık, b) cinsiyet, c) ağrı, acı, d) Kötü kokular, sigara dumanı, hava kirliliği, e) Saldırıya uğrama, doğrudan provoke edilme, f) Kalabalık ortamlardır, g) aile içi şiddet, ğ) ceza adaleti sistemi ve h) yetiştirme ve sosyalleşme modelleri.

Coğrafi bölgelerin arşiv araştırmalarına göre, şiddet suçunun ılıman iklimlerdeki şehirlerde oranları daha yüksektir. Bu şehirlerde sosyoekonomik ve kültürel faktörlerin (yoksulluk gibi) sabit olduğu görülmektedir. Buna istinaden çalışmalar gösteriyor ki sıcak havalarda şiddet suçlarının meydana gelme olasılığı soğuk havalara göre daha fazla olmaktadır.

Cinsiyet farklılıkları üzerine yapılan araştırmalarda erkeklerin kadınlara göre daha yüksek oranlarda saldırgan tavırlar gösterdiği görülmüştür. Yüksek

Öznel İyi Oluş - Saldırğanlık İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması: Batman...

provakasyon koşulları altında erkekler şiddete daha çabuk başvurmaktadır. Bunlara ek olarak erkekler daha doğrudan saldırğanlık gösterirken, kadınlar daha dolaylı saldırğanlık göstermektedir. (Baron ve Richardson, 1994: 93).

Çocukluk çağında aile içi şiddet ve şiddet arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu çocuklar sadece saldırğanlığın kurbanları olmayıp aynı zamanda şiddet görmektedirler. Ebeveynlerinin şiddetine tanık olan ya da kendileri istismar edilen çocukların ileriki dönemlerde kendi eş ve çocuklarını istismar etme olasılığı daha yükselmektedir.

Yargı sistemleri büyük ölçüde insanları yaptıklarından dolayı cezalandırmaya dayanır. Ancak saldırğanlığı azaltmak için özellikle cezanın kendisi saldırğan olduğunda ceza sisteminde sorun var demektir, cezalandırma modellenebilir, bu da saldırğan davranışları artıracaktır.

Ceza yoğun ve hızlı olduğunda (kişi yapmadan önce) tutarlı ve kesin bir şekilde uygulanırsa haklı olarak algılanır ve yerine daha arzu edilen bir alternatif davranış gelir. Fakat bu idealin altında ceza olduğunda saldırğan davranışları geçici olarak engellebilir (Berkowitz, 1993: 38).

Çocuklar karşılaştıkları sorunları şiddet kullanmadan yapıcı bir şekilde halletmeyi öğrenirse saldırğan davranışlardan kurtulabilirler. Saldırğan davranışlar ödüllendirilmezse çocuk zamanla şiddete daha az başvurur. Bunun yanı sıra olumlu tutumların ödüllendirilmesi saldırğan davranışları azaltabilmektedir.

Öfke Kontrolü üzerinde biraz durmak fayda sağlayacaktır. Türkiye ve dünyada şiddet içerikli olayların son yıllarda hızla artmakta olduğunu görülmektedir. Şiddet içerikli bu davranışlar her gün medya tarafından servis edilmektedir. Bu durum önemli bir toplumsal sorun haline gelmiştir. Bu şiddet içerikli davranışlar genellikle bir öfke patlaması sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bireylerde öfke duygusunun ortaya çıkmasına sebebiyet veren durumların incelenmesi elzemdir. Öfke psikoloji sözlüğünde bir takım provakatif davranışlar sonucu (tehdit edilme, saldırıya uğrama gibi) bu davranışlara sebebiyet veren kişi veya şeye yönelik ortaya çıkan saldırğan davranışlarla kendini gösteren yoğun olumsuz bir duygu olarak tanımlanmaktadır (Budak, 2000).

Günümüzde birbirini dinlemeyen, birbirine daha az değer veren insanlar duygularını kontrol etmekte zorluk çekmekte ve öfke nöbetleri geçirmektedirler. Öfke ve saldırğanlık kavramları genellikle birbirine karıştırılmaktadır (Türkçapar vd, 2004: 119-124).

Genel olarak öfke; kişinin yapmak istediği şeyler engellendiğinde ya da haksızlığa uğradığını, tehdit edildiğini düşündüğünde gösterdiği temel bir duygudur. Hafif derecelerden çok şiddetli davranışlara kadar değişiklik göstermektedir. Bazı araştırmacılara göre ise düşük seviyelerde olduğu sürece olumlu bir davranıştır. Saldırğanlık ise olumsuz ve zarar verici bir davranış olarak nitelendirilir. Ancak öfke kontrol edilmediği zaman çok yıkıcı sonuçlar doğurabilir. Toplumlara sosyal ve kültürel yapısı öfke kontrolünde önemli bir belirleyicidir. Kişilere öfkelerini ifade etmelerinin yanlış olduğu öğretildiğinde bu durum öfkeyle nasıl başa çıkılacağına ve öfkeyi olumlamanın bilinmemesine sebep olmaktadır. Yapılan araştırmalara göre aile yapısı da öfke üzerinde önemli bir belirleyicidir. Bu araştırmalara göre öfke

patlaması yaşayan bireylerin, iletişimi kötü olan ailelerden geldiği belirtilmektedir (Bilge ve Ünal, 2005: 189-196).

3. Yöntem

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak tarama yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları, Batman 112 acil sağlık hizmetlerinde görev yapan sağlık personelinin oluşmaktadır. Çalışmanın evrenini N:190 kişi oluştururken, kısıtlılığını katılımcıların 130 kişi olması oluşturmaktadır. Covid 19 salgın hastalığı nedeniyle tercihen daha yüksek bir katılım sağlanamamıştır. Veriler surveey.com üzerinden oluşturulan bir elektronik anketin linkle gönderilip doldurularak geri dönüşleri şeklinde, bir IP numarasından bir defa doldurma ve katılımcının beyanı alanı ilk başta zorunlu olarak kabul edilmesi şartına bağlı olarak, 2020 yılı içerisinde toplanmış ve daha sonra veriler tablolştırılmıştır. Bu bağlamda Araştırma ve yayın etiğine uyulmuş, Bitlis Eren Üniversitesi Etik İlkeleri ve Etik Kurulundan 9/3/2020 tarih ve 2020/02-III sayılı Kurul kararı alınmıştır.

Nicel bir çalışma olan mevcut uygulamada veri toplama aracı olarak kullanılacak anket ve ölçek, 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; Demografik Özellikler formu, ikinci bölümde; 29 maddeden oluşan Buss Perry Saldırganlık Ölçeği ve üçüncü bölümde; 37 maddeden oluşan Öznel İyi Oluş Ölçeği yer almaktadır.

Buss Perry saldırganlık ölçeği öfke, sözel saldırganlık, fiziksel saldırganlık ile düşmanlığı değerlendirme gayesiyle 1992’de geliştirilmiştir (Algur, 2019: 53). Bu ölçeğin Türkçe formuyla özgün şeklinin uygunluğunu ve bu ölçeğin öfke, sözel saldırganlık, fiziksel saldırganlık ile düşmanlık olmak üzere dört ayrı faktöre sahip olduğunu faktör analizleri göstermiştir. Ölçeğin geçerliliğine dair yapılan iç tutarlılık katsayısı hesaplaması, test güvenilirliği ile test-yarılama güvenilirliği ve ölçüt geçerliği yönünde yapılan araştırmalar göstermiştir ki bu ölçek güvenilir ve geçerlidir (Demirtaş Madran, 2013: 124).

Öznel İyi Oluş Ölçeği (Saföz Güven, 2008: 131-134), kişilik ve yaşamın çeşitli yönlerine ilişkin 37 ifadeden oluşmaktadır. Çalışmada Tuzgöl- Dost’un (2004) üniversite öğrencilerine dair ortaya konan “Öznel İyi Oluş Ölçeği”nin Özen’in (2005) geçerlilik ve güvenilirlikleri ortaya konan lise formu “Öznel İyi Oluş Ölçeği” kullanılmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpfa güvenilirlik katsayısının .91; test-tekrar- teste Pearson momentler çarpım korelasyon katsayısının .82 olduğu görülmüştür. Buna göre de ölçek güvenilir olarak değerlendirilmektedir. Bu ölçek 5’li Likert tipidir. Ölçekte her ifade için “ tamamen uygun”, “ çoğunlukla uygun”, “ kısmen uygun”, “ biraz uygun” ve “ hiç uygun değil” seçenekleri bulunmaktadır. Ölçekte 22 olumlu ve 15 olumsuz ifade vardır. Bu ifadelerden olumlu olanlar 2, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 18, 19, 21, 23, 24, 26, 27, 29, 32, 34, 35 ve 37’dir (Saföz Güven, 2008: 57-61; Özen, 2005). Bu çalışmada bu ölçekteki 22 olumlu ifadeye verilen cevaplar değerlendirilmiştir.

Literatür taraması sonucunda öznel iyi oluş ve saldırganlık tutumu ile demografik özellikler arasında ilişkiler bulunduğu, ayrıca öznel iyi oluş ve

Öznel İyi Oluş - Saldırğanlık İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması: Batman...

saldırğanlık tutumu arasında muhtemel bir olumsuz ilişki olduğu değerlendirilmekte ve şu hipotezler öne sürülmektedir.

H₁ Öznel İyi Oluş ile demografik özellikler ve alt gruplar arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₂ Saldırğanlık ile demografik özellikler ve alt grupları arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₃ Öznel İyi Oluş durumu ile Saldırğanlık tutumu arasında anlamlı negatif bir ilişki vardır.

4. Bulgular

Yapılan çalışma sonucu elde edilen veriler tablo haline getirilmiştir. Tablolar elde edilen verilere göre yorumlanmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

		Frekans (f)	Yüzde (%)
Yaş	25 ve altı	20	15,38
	26-35	92	70,76
	36-45	18	13,846
	46-50	-	-
	50 ve Üzeri	-	-
	Toplam	130	100
Cinsiyet	Kadın	82	63,07
	Erkek	48	39,92
	Toplam	130	100
Eğitim Durumu	Lise	16	12,3
	Önlisans-Lisans	92	70,76
	Lisansüstü	22	16,92
Toplam	130	100	
Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	24	18,46
	6-10 Yıl	68	52,3
	11-15 Yıl	32	24,61
	16 Yıl ve Üzeri	6	4,61
	Toplam	130	100
Unvan	Acil Tıp Teknisyeni-ATT	60	46,15
	Ambulans ve Acil Bakım	30	23,07
	Teknikeri-AABT		
	Ebe-Hemşire	12	9,23
	Sağlık Memuru	28	21,53
Toplam	130	100	
Medeni Durum	Evli	88	68,75
	Bekâr	40	31,25

Toplam**128****100 (%)**

Yukarıdaki tabloyu incelediğimizde; ankete, 25 yaş ve altı 20 (%15,38), 26-35 yaş aralığında 92 (%70,76), 36-45 yaş aralığında 18 (%13,84) olmak üzere toplamda 130 katılımcının olduğu görülmektedir. Cinsiyetlerinin 82'sinin (%63,07) kadın, 48'inin (%39,92) erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumlarının 16'sının (%12,3) lise, 92'sinin (%70,76) ön lisans ve lisans, 22'sinin (%16,92) lisan üstü olduğu görülmektedir. Mesleki deneyim olarak bu katılımcıların 24'ü (%18,46) 1-5 yıl arası, 68'i (%52,3) 6-10 yıl arası, 32'si (%24,61) 11-15 yıl arası, 6'sı (%4,61) ise 16 yıl ve üstü çalışma deneyimine sahiptir. Unvanlarının 60'ının (%46,15) acil tıp teknisyeni, 30'unun (%23,07) ambulans ve acil bakım teknikeri, 12'sinin (%9,23) ebe-hemşire, 28'inin (%21,53) sağlık memuru olduğu görülmektedir. Katılımcılardan 88'i (%68,75) evli, 40'ı (%31,25) bekâr olup iki katılımcı medeni durumunu işaretlememiştir.

Tablo 2: Demografik Özellikler Ve Öznel İyi Oluş İlişkisi Analiz Sonuçları

		Frekans f	Katılmayanlar %	Fikrim	Katılanlar
				Yok %	%
Yaş	25 ve Altı	20	24,5	26,3	44,5
	26-35	92	17,28	22,02	56,10
	36-45	18	20,66	29,22	56,22
	46-50	-	-	-	-
	51 ve Üzeri	-	-	-	-
	Toplam	130	18,86	23,67	54,30
Cinsiyet	Kadın	82	17,07	21,82	55,31
	Erkek	48	21,75	26,87	50,75
	Toplam	130	18,89	23,69	53,58
Eğitim Durumu	Lise	16	11,25	28,75	55
	Önlisans-	92	19,65	19,84	57,76
	Lisans				
	Lisansüstü	22	21	23,90	50,36
	Toplam	130	18,84	21,64	56,16
Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	24	34,08	22,33	39
	6-10 Yıl	68	12,55	21,11	61,76
	11-15 Yıl	32	20,12	26,12	48,83
	16 Yıl ve Üzeri	6	27	40,35	29,65
	Toplam	130	19,26	23,69	51,24
Unvan	ATT	60	12,26	23,16	59,66
	AABT	30	30,6	20,6	44,2
	Ebe-Hemşire	12	10,02	23,8	65
	Sağlık Memuru	28	19,78	26,57	49
	Toplam	130	18,72	23,36	54,29

Öznel İyi Oluş - Saldırganlık İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması: Batman...

Medeni Durum	Evli	88	18,68	20,65	58,25
	Bekâr	40	19,75	29,05	46,1
	Toplam	128	19,01	22,01	54,45

Tablo 2’te Öznel iyi oluş ölçeğinde yer alan “hiç uygun değil” ile “biraz uygun” ifadeleri birleştirilerek “uygun değil” şeklinde ve “çoğunlukla uygun” ile “tamamen uygun” ifadeleri de birleştirilerek “uygun” şeklinde kullanılmıştır.

Öznel iyi oluş ölçeğinin kullanıldığı ankette: Katılımcıların demografik özellikleri – öznel iyi oluş ölçeğindeki olumlu ifadeleri uygun bulma durumu değerlendirildiğinde; tüm demografik özellikler ve tüm alt grupları için katılımcılardan öznel iyi oluş ölçeğindeki olumlu ifadeleri uygun bulanların oranı %53’ün üzerinde olup uygun bulmayanların oranından (%20 altı) açık ara daha yüksektir. Bu durum katılımcılarda Öznel İyi Oluşun anlamlı şekilde yüksek olduğunu göstermektedir. Fikrim yok diyenlerin oranı %22-23 bandındadır.

Tablo 3: Demografik Özellikler İle Saldırganlık Tutumları İlişkisi Analiz Sonuçları

	Frekans f	Katılmayanlar %	Fikrim	Katılanlar %	
			Yok %		
Yaş	25 ve Altı	20	55	15,8	27,9
	26-35	92	58,82	16,69	24,43
	36-45	18	71,22	11,11	23,66
	46-50	-	-	-	-
	51 ve Üzeri	-	-	-	-
	Toplam	130	60,03	15,78	24,86
Cinsiyet	Kadın	82	60,46	13,60	25,80
	Erkek	48	57,29	18,12	23,54
	Toplam	130	59,29	15,27	24,96
Eğitim Durumu	Lise	16	62	18,5	19,37
	Önlisans-	92	58,76	14,39	25,69
	Lisans	22	58,90	15	26
	Toplam	130	59,18	15	24,96
Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	24	62	10,53	29
	6-10 Yıl	68	61,23	15,41	21,58
	11-15 Yıl	32	50,18	18,05	30,81
	16 Yıl ve Üzeri	6	75,66	6,66	17
	Toplam	130	59,32	14,83	25,01
Unvan	ATT	60	60,1	15,16	24,7
	AABT	30	58,8	11,66	29,4
	Ebe-Hemşire	12	74	10,83	14,33
	Sağlık Memuru	28	48,5	23,64	25,35

	Toplam	130	58,58	15,78	24,96
Medeni Durum	Evli	88	49,36	12,20	25,84
	Bekâr	40	53,75	22,2	36,35
	Toplam	128	50,73	15,32	29,12

Tablo 3’de, Saldırganlık tutum düzeyi ölçeğinde yer alan “katılıyorum” ile “kesinlikle katılıyorum” ifadeleri birleştirilerek “katılanlar” şeklinde ve “kesinlikle katılmıyorum” ile “katılmıyorum” ifadeleri de birleştirilerek “katılmayanlar” şeklinde kullanılmıştır.

Saldırganlık tutum düzeyinin ölçüldüğü ifadelere katılma durumunu belirleyen ankette:

Katılımcıların demografik özellikleri – saldırganlık tutum düzeyleri ölçeğindeki ifadeler katılma durumu değerlendirildiğinde: tüm demografik özellikler ve tüm alt grupları için katılımcılardan saldırganlık tutum düzeyi ölçeğindeki ifadeler katılmama oranı % 50’nin üzerinde olup katılanların oranı en fazla %29.12’dir. Bu durum katılımcılarda saldırganlık tutum düzeyinin anlamlı şekilde düşük olduğunu göstermektedir. Fikrim yok diyenlerin oranı % 14.83 ve üzerindedir.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Mutlu olma ya da hayattan doyum alma olarak karşımıza çıkan öznel iyi oluş ve genelde baktığımızda bir öfke patlamasıyla kendini gösterip başkalarına zarar verme gayesi gösteren saldırganlık tutumları arasındaki bağlantıyı ortaya koymak insan kaynakları yönetimi açısından önem arz etmektedir. Böylece saldırganlık tutum düzeyi ile öznel iyi oluş tutumlarının birbirlerine göre pozisyonları ve birbirlerine etki durumları ortaya konulacaktır. Örgüt ya da organizasyon yönetiminin olmazsa olmaz unsurlarından olan insan kaynaklarının ve bu bağlamda onların gösterecekleri tutumların ve bu tutumların birbirleriyle olan ilişkileri yönetici açısından motivasyon, verimlilik ve etkililik seviyeleri açısından vazgeçilmezdir.

Bu çalışmada çalışmanın gayesine dönük olarak öncelikle gerekli literatür taramaları yapılmış daha sonra Batman 112 acil sağlık hizmetlerinde görev yapan sağlık personeline Saldırganlık Tutum Düzeyi Ölçeği, Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Demografik Özellikler olmak üzere üç bölümden oluşan bir anket 2020 yılı içerisinde gerekli Etik Kurulu izinleri alınarak uygulanmıştır. Veriler toplandıktan sonra tablolar oluşturulmuştur. Bu bağlamda Araştırma ve yayın etiğine uyulmuş, Bitlis Eren Üniversitesi Etik İlkeleri ve Etik Kurulundan 9/3/2020 tarih ve 2020/02-III sayılı Kurul kararı alınmıştır.

Demografik özellikler yönünden; 25 yaş ve altı 20 (%15,38), 26-35 yaş aralığında 92 (%70,76), 36-45 yaş aralığında 18 (%13,84) olmak üzere toplamda 130 katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların 82’si (%63,07) kadın ve 48’i (%39,92) erkektir. Katılımcıların 16’sının (%12,3) lise, 92’sinin (%70,76) ön lisans ve lisans, 22’sinin (%16,92) lisan üstü eğitim durumuna sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların 24’ü (%18,46) 1-5 yıl arası, 68’i (%52,3) 6-10 yıl arası, 32’i (%24,61)

Öznel İyi Oluş - Saldırğanlık İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması: Batman...

11-15 yıl arası, 6'sı (%4,61) ise 16 yıl ve üstü çalışma deneyimine sahiptir. Unvan olarak 60'ı (%46,15) ATT, 30'u (%23,07) AABT, 12'si (%9,23) Ebe-Hemşire ve 28'i (%21,53) sağlık memurudur. Katılımcılardan ikisi medeni durumunu işaretlememiş olup diğer 128 katılımcının 88'i (%68,75) evli ve 40'ı (%31,25) bekârdır.

Demografik özellikler ve öznel iyi oluş ölçeği ilişkisi analiz sonuçları tablosuna bakıldığında; Adı geçen ölçekte geçen olumlu ifadelerle uygun şekilde cevap verenler: yaş özelliğinde %54.30, cinsiyet özelliğinde %53.58, eğitim durumu özelliğinde %56.16, mesleki deneyim ölçeğinde %51.24, unvan özelliğinde %54.29 ve medeni durum özelliğinde %54.45 olmuştur. Bu da göstermektedir ki her demografik özellik açısından öznel iyi oluş ölçeğindeki olumlu ifadeleri uygun bulanların oranı uygun değil diyenlerin oranından açık ara, anlamlı şekilde yukarıdadır. Yaş, cinsiyet, eğitim durumu, mesleki deneyim, unvan ve medeni durum olmak üzere toplam 6 demografik özelliklerin her birinin alt gruplarının her birinde bu ölçekteki olumlu ifadelerle uygun diyenlerin oranının uygun değil diyenlerin oranından daha yüksek olduğu görülmektedir, bu durum her grup için katılımcılarda öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bulgulara göre demografik özellikler ve alt gruplarında kısmen farklılıklar olsa da H₁'de belirtilen demografik özellikler ve alt grupları için anlamlı farklılık olduğu hipotezi desteklenmemektedir.

Demografik özellikler ile saldırğanlık tutumları ilişkisi analiz sonuçları tablosuna bakıldığında; Adı geçen ölçekte geçen ifadelerle katılmayanların oranı: yaş özelliğinde %60.03, cinsiyet özelliğinde %59.29, eğitim durumu özelliğinde %59.18, mesleki deneyim ölçeğinde %59.32, unvan özelliğinde %58.58 ve medeni durum özelliğinde %50.73 olmuştur. Bu da göstermektedir ki her demografik özellik açısından saldırğanlık ölçeğindeki ifadelerle katılmayanların oranı katılanların oranından açık ara, anlamlı şekilde yukarıdadır. Yaş, cinsiyet, eğitim durumu, mesleki deneyim, unvan ve medeni durum olmak üzere toplam 6 demografik özelliklerin her birinin alt gruplarının her birinde bu ölçekteki ifadelerle katılmayanların oranının katılanların oranından çok daha yüksek olduğu görülmektedir, bu durum her grup katılımcılarda saldırğanlık tutum düzeyinin çok düşük olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda demografik özellikler yönünden anlamlı farklılık olmadığı, kısmi farklılıklar olsa da bulguların H₂'yi desteklemediği ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak Batman 112 acil sağlık hizmetlerinde görev yapan sağlık personellerinden oluşan katılımcıların öznel iyi oluş düzeyleri çok yüksek iken saldırğanlık tutum düzeyleri çok düşüktür. Bu durum yaş, cinsiyet, eğitim durumu, mesleki deneyim, unvan ve medeni durum olmak üzere toplam 6 demografik özelliklerin her birisi için ve bu özelliklerin her bir alt grubu için de geçerlidir. Ne bu özelliklerden birinde ne de bu özelliklerin alt gruplarında bu genel durumdan anlamlı bir sapma görülmemektedir. Öznel iyi oluşu ortaya koyacak olan olumlu ifadeleri uygun bulma oranı çok yüksek iken saldırğanlığı ortaya koyan ifadelerle katılma oranı çok düşüktür, bu da katılımcılar açısından öznel iyi oluş ile saldırğanlık tutum düzeyleri arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunduğunu, bu bağlamda H₃'ün

doğruluğunu göstermektedir.

Burada katılımcılar arasında öznel iyi oluşun neden bu kadar yüksek çıktığı ya da saldırganlığın neden bu kadar düşük çıktığı üzerinde durulmamış olup bu konunun ayrı bir çalışma konusu olarak ele alınması şüphesiz verim ve performansı artıran etkenlerden olarak mutlu ve saldırgan tutum göstermeyen çalışanlara ulaşmada faydalar sağlayacaktır.

Kaynakça

- Algur V. (2019). *Üniversite öğrencilerinin anksiyete ve depresyon düzeyleri ile fiziksel saldırganlık, öfke, düşmanlık ve sözel saldırganlık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Anderson, C. A. ve Bushman, B. J. (2001). Effects of violent video games on aggressive behavior, aggressive cognition, aggressive affect, physiological arousal and prosocial behavior: a meta-analytic review of the scientific literature. *Psychological Science*, 12(5), 353-359.
- Baron, R. A. ve Richardson, D. R. (1994). *Human Aggression*. Plenum.
- Başoğlu, C. (1998). *Saldırganlık davranışının biyolojik belirleyicilerinin araştırılmasına yönelik bir çalışma*. T.C. Genelkurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Haydarpaşa Eğitim Hastanesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği Uzmanlık Tezi.
- Berkowitz, L. (1993). *Aggression: Its causes, consequences and control*. McGraw-Hill.
- Bilge A. ve Ünal G. (2005). Öfke, öfke kontrolü ve hemşirelik yaklaşımı. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 21(1): 189-196.
- Bilgin, N. (2000). *Sosyal psikolojiye giriş*. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Budak, S. (2000). Psikoloji sözlüğü. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Compton, W. C. (2001). Toward a tripartite factor structure of mental health: Subjective wellbeing, personal growth and religiosity. *Journal of Psychology*, 135(5), 486-500.
- Demirtaş Madran, H. A. (2013). Buss-Perry saldırganlık ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*; 24(2), 124-129.
- Diener, E. & Seligman, M. E. P. (2002), Very happy people. *Psychological Science*, 13(1): 81- 84.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Erdoğan, M. Y. (2010). Öğrencilerin saldırganlık eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. International Conference on New Trends in Education and Their Implications 11-13 November, 2010 Antalya-Turkey, 835-848. <http://www.icone.org/FileUpload/ks59689/File/184.pdf> (26.08.2020)
- Eryılmaz, A. (2010). Ergenler için öznel iyi oluşu artırma stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(33), 81-88.

Öznel İyi Oluş - Saldırğanlık İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması: Batman...

- Gökberk, M. (1985). *Felsefe Tarihi*. 5. Basım, Remzi Kitabevi Yayınları.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (2003). *Personality in adulthood*. The Guilford Press.
- Mcknight C. G., Huebner E. S. ve Suldo, S. (2002). Relationships among stressful life events, temperament, problem behavior, and global life satisfaction in adolescents. *Psychology In the Schools*, 39(6), 677-687.
- Myers, D. G. & Diener, E. (1995). Who is happy. *American Psychological Society*. 6(1), 10-19.
- Özen, Ö. (2005). *Ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özen, Y, Gülaçtı, F ve Çıkkılı, Y. (2004). Saldırğanlığın psikolojik-kültürel boyutu ve Vandalizm. *Doğu Anadolu Bölgesi Uygulama ve Araştırma Merkezi Dergisi*, 3(1), 144-149.
- Özmen, A. (2006). Anger: The theoretical approaches and the factors causing the emergence in individuals. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1), 39-56.
- Saföz Güven, İ. G. (2008). *Fen ve genel lise öğrencilerinin cinsiyet ve sosyometrik statülerine göre öznel iyi oluş düzeyleri, genel sağlık örüntüleri ve psikolojik belirti türleri*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Strack, F., Argyle, M. ve Schwarz, N. (1991). Introduction. (Ed. Strack, F., Argyle, M. ve Schwarz, N.) *Subjective Well-Being: An Interdisciplinary Perspective*. Oxford England: Pergamon Press, 1-3.
- Şahin, H. (2005). Öfke ve öfke denetiminin kuramsal temelleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 1-22.
- Timuçin, A. (1992). *Düşünce tarihi*. BDS Yayınları.
- Türkçapar H, Güriz O., Özel A., Işık B. ve Dönbak Örsel S., (2004). Antisozyal kişilik bozukluğu olan hastalarda öfke ve depresyonun ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 15(2), 119-124.
- Yetim, Ü. (2001). *Toplumdan bireye mutluluk resimleri*. Bağlam Yayınları.